

7. ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

*Колядич О. І., канд. екон. наук,
доц. кафедри історії та теорії господарства*

СПОСОБИ ВІРТУАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА І СТУДЕНТА: СИНХРОННЕ І АСИНХРОННЕ НАВЧАННЯ

Світ навколо нас постійно змінюється. Нині ми намагаємося адаптуватися до нового середовища, породженого бурхливим розвитком інформаційних технологій. Революція високих технологій зумовила так звану «цифрову еру», зародження якої відбулося надзвичайно стрімко.

В 1961 році Джон Кілбі і Роберт Нойс винайшли інтегральну мікросхему, що призвело до утворення нової цифрової системи зв'язку. В кінці 1970-х рр. люди читали новини в режимі он-лайн, а електронна пошта набула поширення в кінці 1980-х років. І, врешті-решт, Всесвітня павутина стартувала в 1991 році, а зручні браузері стали широкодоступними ще через кілька років. До початку нового тисячоліття виникли перші соціальні мережі і блоги. Ці та інші технологічні нововведення сприяють докорінній зміні техно-культурної структури суспільства. Стрімке піднесення хай-теку приводить до того, що в головного мозку технічно грамотних молодих людей з'являються нові нейронні механізми, що суттєво змінює їх режим роботи, по іншому розвиває аналітико-синтетичну діяльність. Сьогодні ми стаємо свідками розриву між поколіннями, розриву, який Гаррі Смол — відомий психіатр, професор Лос-Анжелеського університету називає «мозковою прірвою» [1].

На нашу думку, нинішню структуру суспільства, у техніко-цифровому вимірі, утворюють принаймні три культурні групи:

1) «цифрові колоністи» [2] — люди старшого віку, які стояли біля витоків епохи цифрових технологій, але не були народжені у цифровому середовищі. Такі люди віддають перевагу традицій-

ним, аналоговим способам взаємодії. До цієї групи відноситься незначна частина представників професорсько-викладацького складу українських вузів;

2) «цифрові іммігранти» [1] — люди, які засвоюють цифрові технології у зрілому віці і це більшість викладачів вищих навчальних закладів нашої країни;

3) «цифрові від народження» [1], або «цифрові аборигени» [2] — молоді люди, які народилися у цифровому світі. Переважна кількість студентів складають цю групу.

Враховуючи ті загрози, які постають у процесі взаємодії між означеними групами: ускладнення обміну, засвоєння, творчого переосмислення та використання інформації, як передавального елемента знань, заради упередження поглиблення соціально-комунікативного розриву, насамперед між цифровими іммігрантами та цифровими від народження, необхідно активно долучати досвід застосування інноваційних технологій організації лекційних, практичних, семінарських і лабораторних занять.

У межах навчального процесу постає необхідність здійснення пошуку, засвоєння та використання нових для викладачів-цифрових іммігрантів, але загальноприйнятих серед студентів-цифрових аборигенів, способів передавання знань, обміну інформацією і технологій синхронного та асинхронного навчання змішаного типу.

Таким чином, перегляд методико-теоретичної бази викладання дисциплін у вузах в нинішніх умовах повинен ґрунтуватися на таких трендах:

1) перехід від традиційної до особистісно-орієнтованої парадигми освіти;

2) надання всебічної уваги особистості студента — представника нової генерації «цифрових від народження»;

3) створення спеціальних форм, методів взаємодії викладачів зі студентами з використанням переваг нових цифрових технологій.

На жаль, доводиться констатувати, що аудиторна робота викладача зі студентом залишається основою взаємодії між головними суб'єктами системи вищої освіти, тоді як пролонгування навчального процесу, його організація та контроль за межами аудиторії переважно покладається на студента і передбачається усвідомлення ним важливості системності та безперервності навчання. Подібна позиція є помилковою і потребує перегляду. На сьогодні цифровий світ і відповідні йому інформаційні технології надають необмежені можливості організації поза аудиторної (віртуальної) роботи студента, що значно поліпшує його підготовку

до семінарських, практичних, лабораторних (реальних) занять, дозволяє розвантажувати надмірно насичені матеріалом лекції.

Нинішні студенти («цифрові від народження») проводять більшу частину свого життя в мережі Інтернет і не розрізняють життя в Мережі та поза нею. Вони створили середовище яке безперервно функціонує, в якому життя людини переплетене з технологіями, що кардинально змінює характер людських відносин. Представники цифрового покоління підтримують постійний зв'язок один з одним. В основу цих контактів, як правило, покладено інтереси особистого життя. В Мережі реалізуються потреби проведення дозвілля — перегляд фільмів, прослуховування музики, участь в іграх. Переважна більшість студентів — активні актори соціальних мереж.

Звідси, завдання представників професорсько-викладацького складу, в найближчій перспективі, буде полягати у змаганні за поза аудиторний час у цифровому світі студента, створенні нового сегменту для навчального процесу та його організації за допомогою нових інформаційних технологій. Вибудувана структура навчального процесу у вузі повинна складатися з двох рівнів: нижчого (поза аудиторного) та вищого (аудиторного). Можливість переходу з нижчого на вищий рівень визначатиме викладач, створивши систему завдань і контролюючи їх виконання студентами. При цьому застосовується методика синхронного і асинхронного навчання. Синхронне навчання припускає взаємодію викладача/тренера/тьютора з аудиторією в режимі реального часу, тоді як при асинхронному навчанні відповідальність за виконання завдань цілком лягає на плечі студентів.

Викладачі вузів України на сьогодні лише частково використовують способи віртуальної організації навчального процесу. Ці способи найкращим чином можуть сприяти підготовці студентів до взаємодії з викладачем на семінарах, практикумах, лекціях. Серед найпоширеніших технологій, які передбачають нові способи віртуальної організації аудиторної роботи в позааудиторний час є інтернет-платформи, або віртуальні засоби навчання:

- 1) віртуальна аудиторія;
- 2) навчальний сайт викладача;
- 3) дискусійний форум;
- 4) блоги;
- 5) соціальні мережі;
- 6) програми інтернет-телефонії (типу Skype).

Заняття, що проводяться через *віртуальні аудиторії (virtual audience)*, — хороший приклад для категорії синхронного на-

вчання. Віртуальні аудиторії дозволяють викладачу організувати on-line навчання з великою кількістю студентів одночасно за допомогою багатосторонньої відеоконференції або аудіоконференції, демонструвати презентацію, використовувати віртуальну дошку, проводити опитування студентів у чаті тощо. Практика доводить доцільність використання можливостей віртуальної аудиторії в роботі дискусійних груп, при груповій підготовці проєкту, рішенні кейсу, при оцінюванні результатів самостійної роботи студентів. Таким чином, метод віртуальної аудиторії цілком може бути використаним для поза аудиторної роботи, проведення консультативних занять.

Інша технологія — *навчальний сайт викладача* надає можливість студентам отримувати ресурси, необхідні для здійснення навчального процесу. Такими ресурсами можуть бути відео лекції, тести, індивідуальні завдання, практикуми з розв'язування задач й ін. Утім розробка інформаційно-змістовного контенту навчального сайту викладача потребує особливої уваги [3].

На сьогодні, перед більшістю викладачів постає проблема надмірної насиченості різноманітними фактами змісту лекцій. З розвитком різних наук ця проблема буде загострюватися. Технологія навчальний сайт викладача може посприяти подоланню цього ускладнення. Лекцію за певною темою структурують і поділяють на дві частини. Так, лекція, яку викладач проводить в аудиторії та в реальному вимірі може містити загальні, фундаментальні аспекти теми, тоді як на сайті викладача зареєстрований там студент може переглянути її другу частину, де деталізуються окремі елементи, поглиблюється пояснювальний фактор. При цьому друга частина лекції не повинна дублювати першу. Перегляд другої частини дозволить у зручний для студента час за допомогою віртуального зв'язку з викладачем відпрацювати потрібну тему в зручному для нього темпі. Крім того, навчальний сайт викладача забезпечує щодобовий доступ до електронних навчальних матеріалів, рекомендацій. Викладач може оперативно надіслати повідомлення на електронну пошту усім зареєстрованим на сайті студентам.

Перевага віртуального навчання полягає й у тому, що воно може бути організоване в асинхронному режимі дискусії в *блозі* на певну тему. Окрім, власне, засобів навчання існують засоби спілкування/взаємодії, які можуть бути використані, у тому числі і в цілях навчання, отримання/передачі інформації. Більш того, такі засоби спілкування важливі для самого навчання, оскільки дозволяють тим, хто навчається відчувати свій зв'язок з виклада-

чем і групою і в оперативному режимі вирішувати нагальні проблеми і питання. До таких засобів відносяться месенджери (ICQ Skype, чати). Зазвичай викладачі/тьютори використовують месенджери для підтримки постійного зв'язку зі студентами і оперативного реагування на їх питання. Іноді чати можуть бути вбудовані у віртуальні аудиторії.

До асинхронних засобів спілкування слід віднести і *електронну пошту*. А ось *соціальні мережі* дозволяють викладачам бути у контакті зі студентами як у синхронному режимі, так і в тимчасовому розриві, якщо співрозмовник не в статусі online.

До категорії асинхронних засобів спілкування, у тому числі використовуваних для навчання, потрапляють *дискусійні форуми*. Цей тип взаємодії має свої плюси і мінуси. Великий мінус полягає в повільному темпі процесу взаємодії: на форумі ніколи не можна припустити, як скоро отримаєш відповідь на свою репліку або питання. Плюс — в індексації змісту форумів пошуковими машинами (Google, Яндекс, Рамблер,): можна знайти форум з обговоренням схожої теми і відшукати там відповіді на свої питання.

У цілому, не існує сумнівів у тому, що найбільшої ефективності навчання можна досягти при використанні підходу змішаного навчання: деякі модулі програми проводяться у форматі e-learning, деякі — в звичайному очному форматі, збираючи учасників процесу в аудиторії.

Майбутнє належить blended e-learning (змішане електронне навчання), яке має на увазі, що програма навчання будується як з елементів синхронного електронного навчання, так і з елементів асинхронного. Іншими словами, частина навчального матеріалу може бути реалізована у вигляді навчальних курсів, а частина у вигляді занять у віртуальному середовищі.

Література

1. Г. Смол, Г. Ворган. Мозг онлайн. Человек в эпоху интернета / Гэри Смол, Гиги Ворган : пер. с англ. Б. Козловского. — М.: КоЛибри, Азбука-Аттикус, 2011. — 352 с.
2. Пэлфри Дж. Дети цифровой эры / Пэлфри Джон, Гассер Урс ; [пер. с англ. Н.Яцюк]. — М.: Эксмо, 2011. — 368 с. — (Психология нового поколения).
3. Истомина-Нуркеева А.В. К вопросу о дополнительной обучающей среде в ВУЗе — учебный сайт преподавателя // Вестник УМБ. — № 3 (21). — 2011. — С. 102—104.